

Skärtorsdag:

Jesus firade inte sedermåltid och det bör inte heller vi kristna göra

Ett nytt inlägg i skärtorsdagsfirandet i en del församlingar är att hålla en sedermåltid innan nattvardsfirandet. Denna sed kommer från USA, där en livlig diskussion förts kring det lämpliga i detta, där såväl judar som kristna uttalat starka förbehåll. Rubriken har jag lånat från ett inlägg i denna diskussion från Christianity Today: <https://www.christianitytoday.com/ct/2017/march-web-only/jesus-didnt-eat-seder-meal.html>.

De som väljer att låta skärtorsdagsmässan föregås av en sedermåltid har naturligtvis de bästa intentioner, och ser det som ett sätt att lyfta fram Jesu judiskhet gentemot den tradition som velat förneka den. Men frågan är om det egentligen är så respektfullt? Kan det snarare få motsatt effekt? Här är några skäl att avstå:

För det första är det ohistoriskt. Jesus och hans lärjungar firade inte en sedermåltid i den utformning som judar gör idag. Den utvecklades först under rabbinsk tid, dvs två generationer efter Jesu tid. Om vi tror att vi lever oss in i hur det var då Jesus och lärjungarna samlades i övre salen så tror vi fel.

Jesus var jude, men det är inte vi

För det andra är sedermåltiden och nattvarden, även om den senare har sitt ursprung i den förras kontext, två helt olika måltider med olika funktion, innebörd och inramning. De hör helt enkelt hemma i två olika religiösa traditioner. För även om Paulus generation kristna såg sig som en av flera former av judendom (som Thomas Kazen beskriver i sin kommentar till Påsknattens Kolosserbrevstext) så är vi tvåtusen år senare i en annan situation. Lika viktigt som det är att framhålla nödvändigheten av att förstå kristendomens judiska bakgrund är det att minnas att judendom och kristendom har utvecklats till två väldigt olika religioner. Två religioner som delvis använder samma bildspråk, men använder det på olika sätt. När Paulus i Korintierbrevet talar om surdegen är metaforen visserligen hämtad från Andra Moseboks berättelse om uttåget, men han använder den på ett specifikt sätt.

Sedermåltiden aktualiserar frågan hur vi som kristna förhåller oss till den Hebreiska Bibeln. Kan en kristen säga "vi var slavar i Egypten"? Ett judiskt svar kan vara: "Om man säger det på samma sätt som man säger 'vi kämpar oss hem till Ithaka', då är det okej (eftersom man väl helst alltid bör identifiera sig med protagonisten i vilken berättelse man än läser). Men om man säger det som att "det var vår grupp som var där", då vill jag dra i handbromsen. Ungefär: kristna kan säga: ni var slavar i Egypten, och när vi läser om er kan vi leva oss in i det. En empatisk inlevelse snarare än en appropriering?"

Samtidigt är ju berättelsen en del av vår Bibel, och därmed något annat än Odyssén. Hur vi som kristna kan göra anspråk på den Hebreiska Bibeln utan att appropriera är en stor fråga som vi behöver diskutera grundligt, men som jag lämnar här.

Ersättningsteologi light?

För det tredje kan vi ställa frågan: kan en sedermåltid i anslutning till Skärtorsdagens nattvardsfirande vara ett uttryck för ersättningsteologi, "ersättningsteologi light"? Först firar vi en måltid enligt det Gamla förbundet, som en sorts förspel till "the real thing", det Nya förbundets instiftande. Än en gång: jag tror inte någon som arrangerar sedermåltid på skärtorsdagen tänker så, men tvåtusen år av ersättningsteologi har satt spår i vårt undermedvetna. Som alltid måste vi tänka

in maktförhållanden: den som är mycket stark måste också vara mycket snäll och inse att även en kram kan få fatala följder.

Vi bör vara medvetna om att Pesach är en av de allra viktigaste judiska högtiderna, som handlar om en berättelse om själva förbundet, det handlar om kollektiv historia. Det är knutet till familjerelationer, barndomsminnen, gruppens identitet i sig, eftersom det är genom Pesach folket på sätt och vis blir till. Så det blir extra känsligt just med Pesach ur judisk synpunkt.

Helig avund

”Ge utrymme för helig avund.” Så lyder Krister Stendahls tredje regel för interreligiös dialog. Vi kan finna något vackert i en annan religiös tradition, som vi kan uppskatta fast det inte är vårt, och utan att försöka införliva det med vår egen tradition. Sedermåltiden är ett bra objekt för helig avund. Om du får tillfälle att delta i en sedermåltid i en judisk församling, eller rentav blir hembjuden till en judisk familj: tacka med glädje ja! Om du inte får den möjligheten, läs gärna på om hur judar firar Pesach, skaffa en Haggada och läs om hur sedermåltiden går till, i medvetenheten om att det finns likheter med hur Jesus och hans lärjungar firade påskmåltid, men att det ser ganska annorlunda ut.

Tack till Sebastian Selvén som jag citerat ovan, och som hjälpt mig att fundera kring den här texten!

Helene Egnell